

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksestä laeiksi työntekijäin eläkelain sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 28 päivänä syyskuuta 1990 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 138 laeiksi työntekijäin eläkelain sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 §:n muuttamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina vs. vanhempi hallitussihteeri Katriina Alaviuhkola sosiaali- ja terveysministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Helena Tapio Eläketurvakeskuksesta, asiamies Markus Äimälä Suomen Työnantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Markku Koponen Liiketyönantajain Keskusliitosta, projektisihteeri Mirja Janérus Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, sosiaalipoliittinen sihteeri Jukka Vainio Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen sihteeri Kai Libäck Akavasta ja apulaisjohtaja Aira Bristow Työeläkelaitosten Liitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan työntekijäin eläkelakiin lisättäväksi säännös työsuhtetietojen selvittämiselvällisyydestä. Työsuhteselvityksestä annettaisiin työntekijälle ja työnantajalle valituskelpoinen päätös. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi eläkkeen perusteena olevan palkan laskusääntöjä siten, että työsuopimuslaissa tarkoitettu äitiys- tai vanhempainloma taikka hoitovapaa ei vaikuttaisi heikentävästi eläkkeen perusteena olevaan palkkaan. Laskettaessa eläkkeen perusteena olevaa palkkaa käytettäisiin enintään neljää sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly palkatonta lapsedenhoitoaikaa. Jos laskentaan sisältyvistä vuo-

sista mikään ei sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, eläkkeen perusteena olevana palkkana pidettäisiin työsuhteen aikaista keskimääräistä ansiota ennen työsuhteen päättymistä.

Ehdotuksista aiheutuvat kustannukset ovat arvion mukaan noin kymmenen vuoden kuluttua vajaa 0,1 prosenttia työntekijäin eläkelain mukaisesta eläkemenosta. Esitys liittyy talous- ja tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun ja on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1991 alusta.

Valiokunta ehdottaa palkatonta äitiys- tai vanhempainloma- tai hoitovapaa vastaa- vasti eläkepalkan laskentasaännön laajennettavaksi palkattomaan sairauslomaan, jolta on myönnetty sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaalivaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Esityksellä parannetaan yhdeltä osin kotona työtä tekevien eläketurvaa, vaikkakaan ei eläkkeen kertymisäikää. Valiokunnan mielestä parannustyötä tulee jatkaa selvittämällä muun muassa mahdollisuuksia lyhentää eläkkeiden kertymisäikää ja korottaa kansaneläkkeitä.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta kunioittavasti ehdottaa,

*että toinen lakiehdotus hyväksyt-
täisiin muuttamattomana ja*

*että ensimmäinen lakiehdotus
hyväksyttäisiin näin kuuluvana:*

1.

Laki**työntekijäin eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 7 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1965, 15 päivänä joulukuuta 1978, 8 päivänä elokuuta 1986 sekä 11 päivänä marraskuuta ja 29 päivänä joulukuuta 1988 annetuilla laeilla (707/65, 980/78, 603/86 sekä 922 ja 1323/88), uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3—6 momentti siirtyy 4—7 momentiksi, sekä lakiin uusi 10 a § seuraavasti:

7 §

Jos 1 momentissa tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy *palkatonta työkyvyttömyysaika*, jolta on myönnetty sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa tai työsuhtelain 34 §:ssä tarkoitettua palkatonta äitiys- tai vanhempainloma- tai hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 1 momentista poiketen siten, että kalenterivuosi otetaan huomioon enintään neljä viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa. Jos kuitenkin tällaista palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä. Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kuitenkin 1 tai 2 momentin edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

10 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain 7 §:n 3 momentin säännöstä sovelletaan työsuhteeseen, joka on päättynyt tämän lain voimaantulon jälkeen. Lakia sovellettaessa otetaan huomioon vuonna 1990 pidetty *palkaton työkyvyttömyysaika*, jolta on myönnetty sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, palkaton äitiys- tai vanhempainloma sekä hoitovapaa. Työntekijän vaatimuksesta otetaan huomioon myös 1 päivän tammikuuta 1981 ja 31 päivänä joulukuuta 1989 välisenä aikana pidetty *palkaton työkyvyttömyysaika*, jolta on myönnetty sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, palkaton äitiys- tai vanhempainloma sekä hoitovapaa. Työntekijän on esitettävä vaatimuksensa tueksi sellainen selvitys kuin häneltä kohtuudella voidaan edellyttää, kun otetaan huomioon myös eläkelaitoksen mahdollisuudet hankkia selvitys.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 5 päivänä lokakuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinari, varapuheenjohtaja Louvo (osittain) ja jäsenet Ala-Harja (osittain), Alaranta (osittain), Hurskainen (osittain), Kankaanniemi,

Koistinen, Kärhä (osittain), P. Leppänen, Mäkipää, Nordman, Paavilainen, Rantanen (osittain), Rinne (osittain), Stenius-Kaukonen, Taina ja Väistö sekä varajäsenet Häkämies (osittain), Sasi (osittain) ja Wahlström (osittain).

Vastalause

Hallituksen esitys n:o 138 parantaa mm. eläkkeen perusteena olevan palkan laskusääntöjä siten, että äitiys- ja vanhempainloma tai hoitovapaa ei heikennä työsuhteesta määräytyvää eläkettä. Tämä on tärkeä parannus eläkelakeihin.

Valmisteltavana on uusi perhehoitolakiesitys, joka tulee parantamaan perhehoitajien asemaa. Perhehoitolaki koskettanee kuitenkin vain perhehoitoon sijoitettujen henkilöiden hoitajien etuuksia.

Enempää hallituksen esitys n:o 138 kuin tuleva perhehoitolakikaan ei paranna kaikkien kotona lasta, vammaista, pitkäaikaissairasta tai vanhusta hoitavien sosiaali- ja eläketurvaa ja muita etuuksia.

Sosiaalivaliokunnassa on keskusteluissa pidetty laajasti tarpeellisena kotona hoitotyötä tekevien aseman parantamista. Kuitenkaan tä-

tä koskeva lausuma ei saanut valiokunnan enemmistön tukea.

Kaikkien kotona työtä tekevien sosiaali- ja eläketurvan sekä muiden työsuhteen perusteella työntekijöille määräytyviä etuuksia vastaavien etujen järjestäminen on tärkeää. Mielestämme hallituksen tulee aloittaa tätä tarkoittavien lainsäädäntöhankkeiden valmistelu viipymättä. Menettelytavat ja uudistusten voimaansaattamisen nopeus tulee päätettäväksi erikseen, mutta alkuunlähdöllä on kiire.

Sosiaalivaliokunnan mietintöön n:o 22 tulee lisätä seuraava lausuma:

”Sosiaalivaliokunta edellyttää, että hallitus antaa viipymättä esityksen kaikkien kotona lasta, vammaista, pitkäaikaissairasta tai vanhusta hoitavien eläke- ja sosiaaliturvan parantamiseksi.”

Helsingissä 5 päivänä lokakuuta 1990

Toimi Kankaanniemi
Lea Mäkipää

Matti Väistö
Pekka Leppänen
Jarmo Wahlström

Annikki Koistinen
Marjatta Stenius-Kaukonen

